

14.05.17 Тема 20

БОЖИЯТА БЛАГОДАТ

*„Благодатта на Господа нашего Иисуса Христа,
и любовта на Бога и Отца,
и общуването на Святаго Духа
да бъдат с всички вас. Амин.“*

(2 Кор. 13:13)

Какво представлява благодатта?

За нас, християните, тя е Божий дар, Божествена енергия жизнено необходима за нашето съществуване и спасение. Митрополит Атанасий Лимасолски я сравнява с животворната енергия, която ни дарява слънцето. Ние не можем да го докоснем и приближим, защото неговата същност е смъртоносна за нас, но се ползваме от енергията му - светлина и топлина, която ни е потребна за да живеем. Така и Бог е недостъпен за нас в Своята същност, но е познаваем и осезаем чрез Своите божествени енергии, т.е. чрез благодатта.

Думата „**благодат**“ е двусъставна славянска дума, образувана от прилагателното „**благо**“ и корена на глагола „**давати**“, тя съответства на гръцката дума „**χάρις**“ (лат. **"gratia"**) – **благо, което се дава** на човека. Благодатта е божествен дар, израз на божественото присъствие в творението и е едновременно милост и действие. В Стария Завет в това значение се употребява понятието „**хесед**“ - Бог проявява милост към Своя избраник Мойсей (Изх. 34:6), но също така изисква милост от своите избраници - „**Аз искам милост (хесед) а не жертва, и богобоязън повече, нежели всесъжения**“ (Ос.6:6). Старозаветното Писание говори, че цялата земя е изпълнена с Божията милост (хесед) – Пс. 33:5; 103:24; 135:1-9; 144:9. Тя покрива всички творения – Пс. 36:7; 88:15; 144:9), и не само това - чрез Божията благодат ние „**живеем, и се движим, и съществуваме**“ (Деян. 17:28). Много често думите „**милост**“ (**έλεος**) и „**благодат**“ (**χάρις**) се използват за да означат едно и също отношение на Бог към човека. В Посланието си до Евреите ап. Павел нарича Христовия престол „**престол на благодатта**“ (Евр. 4:16), а тълкувателят блаж. Теофилакт Охридски обяснява, че той е наречен така, защото не е престол на съд и наказание, а на благодат и милост. Времето до Второто Христово пришествие е **благоприятно време за спасение** (2 Кор. 6:2), затова, ако сега приближим до престола на Христос, ще намерим благодат и милост (Блаж. Теофилакт). Явяването на Христос при Второто пришествие

ще бъде вече не за милост и избавление, но за **съд** (Пс. 81:1; 88:15). В Христовото име всички имат благодат – **дар за всички човеци** (Тит. 2:11), защото, по думите на ап. Павел, всички **„по благодат сте спасени чрез вярата“** (Еф. 2:5,8). До Неговото явяване в света хората са **„мъртви поради престъпленията“** им, но Бог ги **„оживотвори с Христа“** (Еф.2:5). За нас Христос е начало на нашето спасение, защото чрез Него **„получихме и достъп до тази благодат, в която стоим“** (Римл. 5:2). Тази благодат и милост, която получаваме в Христовото име, макар да се проявява в един исторически момент, чрез боговъплъщението, съществува вечно у Бога, както ни напомня ап. Павел – Той **„ни спаси и повика към свето звание, не заради нашите дела, а по свое благоволение и благодат, дадена нам в Христа Исуса преди вечни времена“** (2 Тим. 1:9). Дарът на Божието благоволение и милост към човека, както и изкуплението, са дар, който ни се дава не по силата на нашето единосъщие с Христос по човечество, а по силата на принадлежността ни към Неговото Тяло – Църквата. Тази Божия сила, която идва от Отца, чрез Сина и в Светия Дух, достига до човека, като действа в него и чрез него. Тя пребивава в Христовата Църква още от Петдесетница и възражда, оживотворява и усъвършенства всеки до състоянието на **„мъж съвършен, до пълната възраст на Христовото съвършенство“** (Еф. 4:13).

Безспорно най-голям опит в усещането и усвояването на благодатта имат православните отци и подвижници от древност до наши дни. Чрез техния опит ние придобиваме понятие и разбиране за силата и границите на действието на тази божествена енергия в човека. На първо място човек е участник в Божиите енергии, които поддържат съществуването на всичко живо. За разлика от живата и неживата материя, той става участник в боготворящата Божия благодат, която го обожествява. Тази благодат, която е жива и действена, е най-голямото опитно преживяване, което човек може да има. Тя посещава душата по различни начини – понякога мощно и осезаемо, но много пъти и неосезаемо. Тя действа в човека като го променя, очиства, укрепява, умиротворява, като прави душата лека и пълна с радост. Именно Божията благодат ни дава сили да се подвизаваме в духовния живот. Тя е тази, която дава на светците сила, за да вършат подвизи надвишаващи слабите човешки сили. От живота на светците и подвижниците знаем много примери за това какъв е човека под благодатта и какъв – когато благодатта го изоставя. Дори в думите и поученията им правим разлика между това кога те говорят под въздействие на благодатта и кога изреченото от тях е само човешко слово, плод на техния разум и процеса на логическо мислене, което притежава всеки човек.

Най-верен критерий за това доколко благодатта присъства в нас е изпълнението на Божиите заповеди. Пазенето на Божиите заповеди е гарант за това не просто заради тяхното законническо изпълнение, но заради послушанието към Бога, което се явява плод на смирението и добра основа за всички останали Божии дарования. Ето как обяснява това митрополит Атанасий Лимасолски: ***При всяко нарушаване на Божиите заповеди ние увреждаме нашата връзка с Бога, увреждаме нашето духовно здраве. Когато сме духовно здрави, ние усещаме благодатта, но когато не сме – губим и чувството за Божията благодат. Пазенето на Божиите заповеди ни свързва по невидим начин с Божията енергия, активира в нас Светия Дух, Който извършва тайната на спасението на всеки човек и тайната на Църквата. Оказва се, че само с един помисъл човек може да придобие благодатта, както и само с един лош помисъл – да я загуби.*** В житията на светиите са дадени много примери затова. Бог много пъти ги е наказвал възпитателно, като е отнемал благодатта Си от тях заради най-малките прегрешения с помисъл и чувство – заради едно осъждане, едно презрение срещу брата или другия човек. И ние виждаме как само заради един помисъл и едно чувство целият човек се променя в миг. Тайната на присъствието на благодатта е смирението на човека. Когато човек се смирява, счита себе си за най-окаян, не съди другите, тогава Бог приема такъв човек и го дарява със Своята благодат. Не случайно Христос казва, че в царството Божие първи влизат митарите и блудниците, като изпреварват тези, които мислят, че това царство им принадлежи заради някакви заслуги (Мат. 21:28-31).

Показател за това дали имаме или нямаме благодат в нас е **мирът**. Неслучайно тези две понятия често се споменават свързано ***„благодат вам и мир да изобилства“*** (2 Петр. 1:2). Когато благодатта присъства, човек има мир в душата си, затова и ап. Павел ни напомня, че ***„Христос е нашият мир“*** (Еф.2:14). Дори когато я притежава, човек остава със съзнанието, че благодатта не е нещо собствено негово, а дар – Божествена енергия. Тази благодат принадлежи еднакво на трите Лица на Св. Троица – Отец, Син и Дух Светий, но най-често тя се свързва със Св. Дух, Който е непосредственият Извършител на нашето осветление и спасение. Благодатта не е някаква магическа добавка към човешките сили и способности, не изменя човешката същност (природа), а я преобразява като изменя начина ѝ на съществуване.